

RUK 120 – KURSSIN SOTAHISTORIAALLINEN VIRON RETKI 31.8.-2.9.2023

Kun RUK 120-kurssin perinneyhdistyksen hallitus suunnitteli kesän 2023 sotahistoriallista retkeä Viroon, lähdettiin seuraavista pääteemoista:

- Viron vapaussota
- suomalaiset Viron vapaussodassa
- toinen maailmansota Virossa
- itsenäisen Viron puolustusvoimat ja niiden kehittäminen
- Viro Natossa

Kuten monen aikaisemman retken osalta vastuullisena järjestäjänä oli Vihdin Liikenne Oy / Nummelan Matkatoimisto. Retken oppaiksi saatiin kenrl evp Pentti Lehtimäki ja evl evp Aimo Kiukas, jotka molemmat ovat olleet monilla aikaisemmillä retkillämme oppaina.

Retken tärkeimmäksi kohteeksi edellytettiin virolaista varuskuntaa. Yhteyden saaminen tahoon, jonka avulla vierailu varuskunnassa järjestyisi, tuotti vaikeuksia. Kun saimme Viron Kaitseliitissä johtotehtävissä toimivaan Heino Piirsaluun yhteyden, ongelma poistui. Piirsalu järjesti meille vierailun Tapan varuskuntaan. Tämän jälkeen saatoimme suunnitella 3-päiväisen retken ohjelman pääteemat sisältäväksi.

Retki sai erinomaisen suosion. Hyvin nopeasti täyttyi 40 retkeläisen määrä, ja jonotuslistallekin kertyi 7 nimeä.

Torstaiamuna 31.8. retkemme alkoi Finlandialla Länsisatamasta Tallinnaan nauttien laivalla aamiaisen. Tallinnasta suuntasimme bussilla välittömästi yli 100 km itään Tapan varuskuntaan. Tapassa on ollut sotilaita toistasataa vuotta Venäjän keisarikunnan ajoista. Neuvosto-Eestin aikaan Tapassa oli sotilaslentokenttä ja merkittävä neuvostoliittolainen varuskunta.

Varuskunnassa meidät vastaanotti Viron I jalkaväkiprikaatin komentaja eversti Andrus Merilo, joka oli ollut RUKssa kurssilla 212 ja puhui hyvää suomea. Merilo piti erinomaisen avoimen esityksen Viron puolustusvoimista ja Ukrainan sodan tuomasta uhasta.

Hän totesi, että Ukrainan sota on osoittanut Venäjän taistelevan samalla tavalla kuin kymmeniä vuosia sitten. Viron asema Venäjän ja Naton rajamaana on uhanalainen. Konflikti Venäjän ja länsimaiden välillä on nykyisessä kriisissä hyvin lähellä sotatilaa. Viron puolustuksen turvana on omien joukkojen lisäksi Naton kollektiivinen puolustus. Viro on ollut Naton jäsen vuodesta 2004.

Viron puolustusvoimat perustuvat asevelvollisuuteen ja reserviin. Asevelvollisten koulutus kestää johtajakoulutuksen saavilla ja erikoisjoukoilla 11 kuukautta miehistöllä 8 kuukautta. Reservin suuruus on 40 000 sotilasta. Mobilisaatio on toteutettavissa muutamassa tunnissa.

Maanpuolustustahto virolaisten keskuudessa on korkea. Venäjänkieliset, joita on erityisesti Narvassa ja sen ympäristössä sekä Tallinnassa, eivät aiheuta suurta uhkaa. Eversti Merilo selvitti prikaatinsa kokoonpanon. Hän kertoi myös, että varuskunnassa on Naton kansainvälinen pataljoona. Näimmekin isohkoja ryhmiä ranskalaisia ja englantilaisia sotilaita. Puheenjohtaja luovutti Merilolle kiitokseksi ja muistoksi käynnistämme 105 mm:n haupitsin kartusiinihylsyn vm 37 asianmukaisin kaiverruksin

Eversti Merilon esityksen jälkeen siirryimme bussiin ja kapteeni Indrek Bergmann, joka oli myös käynyt RUK 212 kurssin, opasti meitä varuskunta-alueella. Hän kertoi, että kun venäläiset lähtivät v.1994 he hävittivät kaiken. Kun virolaiset tulivat, oli ehjänä vain lentokonehangaarit. Virolaiset ovat sen jälkeen rakentaneet varuskuntaan kasarmit, kalustohallit ja muut tarpeelliset rakennukset. Kun Naton joukkoja tuli, heille rakennettiin uudet kasarmit.

Tutustuimme yhteen kasarmiin, jossa meille esiteltiin virolaisen jalkaväkisotilaan varustus henkilökohtaisine aseineen. Esittelijöinä oli kaksi suomenkielen taitoista varusmiestä, joka olivat Suomessa vanhempiensa kanssa asuvia. He olivat Viron kansalaisina halunneet suorittaa asevelvollisuuden Virossa. Tällaisia on vuosittain jopa muutamia kymmeniä.

Jatkaessamme varuskuntakierrosta kävimme kahdessa isossa kalustohallissa, joissa meille esiteltiin eräitä samoja raskaita panssaroituja aseita, mitä on myös Suomen puolustusvoimilla.

Tämä Tapan varuskunnassa vierailu täytti ennako-odotukset moninkertaisesti. Oli todella mielenkiintoista kuulla eversti Merilon avoin kuvaus Viroa Venäjän taholta tulevista uhista ja varautumisesta niihin. Samoin saimme hyvän kuvan Viron hankkimista raskaista aseista. Myös Naton joukkojen näkeminen antoi uskoa Viron kykyyn puolustautua idästä tulevia uhkia vastaan.

Tapasta jatkoimme bussilla matkaa sateisessa säässä Peipsijärven rantoja seuraten ja kuunnellen oppaidemme Lehtimäen ja Kiukaan asiantuntevia esityksiä retkemme pääteemoista. Lehtimäellä oli jäätyään eläkkeelle 90-luvun loppupuoliskolla projektitehtävänä itsenäisen Viron puolustusvoimien kehittämiseen osallistuminen. Tästä ja myös suomalaisten osallistumisesta Viron vapaussotaan Lehtimäki kertoi useaan otteeseen matkamme aikana. Kiukas omista puheenvuoroistaan retkemme aikana keskittyi erityisesti Viron alueella tapahtuneisiin II maailmasodan aikaisiin taisteluihin. Hän myös valotti Viron vapaussodan aikaisia taisteluja Pajun kartanon mailla. Ennen Tarttoa poikkesimme Alatskiven kartanoon tutustuen bussista kartanon alueeseen. Illan suussa saavuimme Tarttoon ja majoituimme hotelli Dorpatiin.

Dorpatin ravintolassa syödyn illallisen aikana Aimo Kiukas luovutti Puntilalle Reserviupseerikoulun Oppilaskunnan Kannatusyhdistyksen 70-vuotisjuhlamitalin ”Muistojen mitalin” kiitoksena hänen ja koko kurssin reserviupseerikurssien ja oppilaskuntien hyväksi antamasta pitkäaikaisesta ja ansiokkaasta henkisestä ja taloudellisesta tuesta.

Toisena retkipäivänä suunnattiin matka kohti Latvian rajaa. Herätyksenä teimme bussilla vajaan tunnin kierroksen Tarton keskeisten nähtävyyksien kautta Lehtimäen toimiessa oppaana. Ensimmäinen varsinainen kohde oli Viron hiihdon keskus Otepää, jossa pysähdyttiin hiihtokeskuksessa. Siellä näimme Viron ampumahiihtäjiä sekä edustusjoukkueen että nuorten joukkueen urheilijoita harjoittelemassa.

Matka jatkui Sangasten linnaan, jonka omisti 1800-luvulla kreivi von Berg, jonka veljenpoika Fredrik Vilhelm Berg toimi Suomen kenraalikuvernöörinä vv. 1855-61. Linna oli jo suljettu, mutta aidan aukosta mennessä pääsimme kiertelemään linnan puistossa. Linna, joka on Sangasten kunnan omistuksessa, on kunnostettu käsittäen noin 100 huonetta. Kesäisin se on suosittu turistikohde.

Myös siirtymien aikana oppaamme tarjosivat tarinoillaan tietoa Viron historiasta. Esim. Kehätietä taivaltaessamme Aimo Kiukas kertoi Viron itsenäistymiseen liittyvistä tapahtumista 1918 jälkeen ja Pentti Lehtimäki kokemuksistaan Viron puolustusvoimien rakentamisen alkuvaiheista ja aselajikoulutuksen kehittämisestä

Viron vapaussotaa ja suomalaisten Pohjan Poikien merkittävää osuutta siinä valottivat oppaamme. Pajun kartanon mailla oli talvella 1919 niin kutsuttu ”Pajun taistelu”, jossa suomalaiset olivat ratkaisemassa taistelun virolaisten voitoksi. Kävimme muistomerkillä. Kartanon lähellä olevalle muistolaatalle laskimme sinivalkoiset kukat. Jorma Lempisen johdolla lauloimme Finlandian kunnioittaen täten suomalaisia vapaussotureita. Suomalaisia vapaaehtoisia osallistui Viron vapaussotaan noin 3 700 heidän joukossaan Puntilan isä..

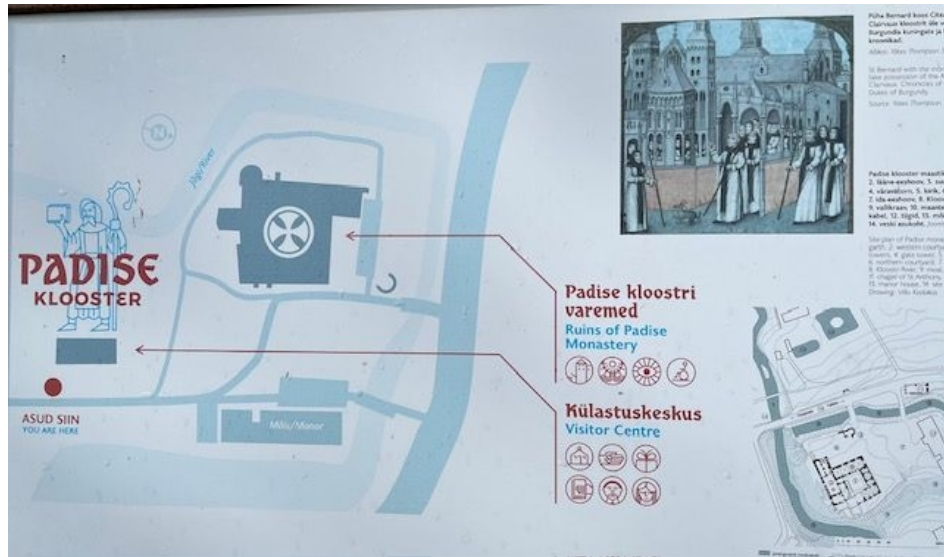
Valka/Valga on Viron ja Latvian rajalla oleva kaksoiskaupunki. Mitään rajamuodollisuuksia ei ole. Rajana on pieni puro, jonka ylittävällä sillalla on kummankin maan vaakunapylväät. Pysäköimme bussin Valkaan Latvian puolelle. Useimmat kävivät syömässä ja ainakin SuperAlkossa, sillä Latvian puolella alkoholi on halvempaa kuin Virossa. Valkasta lähdimme kohti Pärnuu. Matkalla ajoimme Taageperän kautta, jossa näimme Hella Vuolijoen syntymäkodin ja Karksin linnan rauniot. Ennen Pärnuu poikkesimme Tahkurantaan, jossa on Viron presidentti Konstantin Pätsin kotitalon mailla hänen muistomerkkinsä, jonka edessä otimme yhteiskuvan.

Pärnussa majoituimme keskikaupungilla olevaan Hotelli Pärnuun, jonka ravintolassa söimme illallisen. Ennen nukkumaan menoa monet jäivät vielä istumaan baariin ja vaihtamaan ajatuksia päivällä kuullusta ja nähdystä.

Lauantaiaamu valkeni sateisena. Aamiaisen jälkeen lähdimme kohti pohjoista. Lihulan kautta (linnan rauniot) ajoimme Ristin vanhalle asemalle, joka oli n 3 000 virolaisen lähtöpaikka, kun Stalin siirsi virolaisia v.1949 Siperiaan työleireille. Kaikkiaan kyydittiin v. 1949 Siperiaan yli 20 000 virolaista. Jo kesäkuussa v. 1941 kyydittiin Siperiaan n 10 000 virolaista, joista vain muutama kymmenen palasi vuosien jälkeen. Asemarakennus ja muutama kymmenen metriä rataa oli muistona noista kyydityksistä. Oli myös 11 metriä korkea, rautatiekiskoista tehty vaikuttava muistomerkki. Kuuntelimme oppaittemme selostukset kyydityksistä

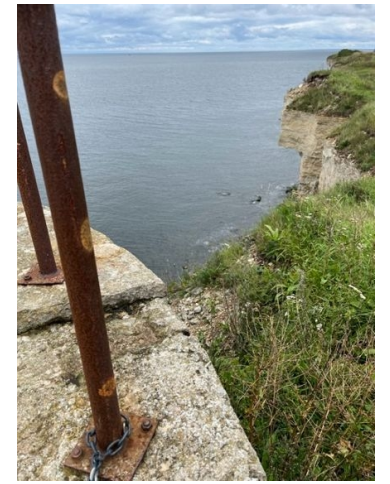
.Seuraava kohteemme oli Padisen kartano ja vanha sisterssiläisluostari. Vanha luostari on restauroitu ja avattu turistikohteenä viime keväänä. Luostarilla on yhtymäkohtia Suomeen, sillä Ruotsin kuningas Maunu Eerikinpoika antoi luostarin munkeille oikeuden kalastaa lohia Vantaanjoesta.

Sateen tauottua toteutimme ohjelmaan merkityn retkilounaan luostarin parkkipaikan vieressä. Söimme käristettyjä makkaroita, voileipiä ja joimme kahvit. Kari-Markku Karjalainen tarjosi porukalle kuohuviinit saatuaan kesäkuun alussa rakennusneuvoksen arvon. Puntila esitti Kari-Markulle onnittelet hänen tultuaan kurssimme monien neuvosten joukkoon.

Viimeinen kohde ennen Tallinnaa oli Paldiskin kaupunki, joka oli Neuvosto-Eestin aikaan suljettu kaupunki ja jossa oli Neuvostoliiton Itämeren laivaston johto- ja koulutuskeskus. Siellä oli erityisesti Neuvostoliiton ydinsukellusveneiden koulutuskeskus ja siksi siellä oli kaksi ydinreaktoria, jotka suljettiin 31.8.1994. Ajoimme kaupungin läpi ja Pakrin niemimaan rannalla ihailimme Itämerta ja sen jyrkkää rantaa.

Saavuttuamme Tallinnaan meillä oli tilaisuus saada selvitys Viron Kaitseliitistä (Suojeluskunnasta) ja Viron Reserviupseeriliitosta. Kaitseliitistä meille antoi hyvän kuvan Kaitseliitin Keskushallituksen jäsen Heino Piirsalu. Kaitseliit on puolustusministeriön alainen vapaaehtoisjärjestö, jonka tehtävänä on muodostaa valmiusjoukkoja ja vahvistaa itsenäisyyttä. Viron Kaitseliit jakaantuu 4 alueeseen ja nämä yhteensä 15 piiriin. Joukko-osastoja (malevkonda) on 70. Kaitseliitissä on jäseniä yhteensä 29 000, joista miehiä 17 200, naisia 3 700, poikia 3800 ja tyttöjä 4 800. Täysipäiväisiä sotilashenkilöitä on 220 ja siviilihenkilöitä 290. Sota-aikainen vahvuus on 20 000. Kaitseliitin tehtävänä on alueellinen maanpuolustus ja mahdollisen miehityksen aikana passiivinen vastarinta ja sissitominta Tärkeänä tehtävänä Kaitseliitillä on aselajikohtainen koulutus ja harjoittelu sekä johtajakoulutus. Jokaisella sota-aikaiseen vahvuuteen kuuluvalla on taisteluvälineet myös aseet kotona

Heino Piirsalu (majuri) oli retkemme onnistumisessa olennaisen tärkeä henkilö. Hänen ansiostaan ja kauttaan saimme yhteyden ja vierailun Tapan varuskuntaan. Jo aikaisemmin hänelle oli luovutettu 50-vuotiskirjamme. Nyt Puntila ja Härmälä antoivat hänelle kiitoksena kaikesta avusta pullon suomalaista ruisviskiä ja laatikon vihreitä kuulia. Piirsalu luovutti Puntilalle CIOR:in 75-vuotisjulkaisun

Piirsalun esityksen jälkeen kuulimme Andre Lillelehtin (majuri) esityksen Viron Reserviupseeriliitosta. Liitto perustettiin uudestaan 22.6.1997, kun ensimmäiset reserviupseerit valmistuivat uudelleen itsenäistyneeseen Viroon. Lilleleht esiteltyään Reserviupseeriliiton esitteli laajasti CIOR-nimisen yhteisön, jonka pääsihteeri hän on. CIOR on Nato-maiden reserviupseerien liitto. Siinä on jäsenenä 34 maakohtaista yhteisöä. Naton 31 jäsenmaan yhteisöjen lisäksi jäsenenä ovat Ruotsin, Sveitsin ja yllättäen myös Etelä-Afrikan reserviupseerit. Lähes kaikille meille CIOR oli tuntematon yhteisö. Oli ehkä viime kesänä luettu lyhyt uutinen yhteisön Helsingissä pitämästä kesäkokouksesta ja kilpailuista. Lilleleht kertoi laajasti CIOR:in tavoitteista ja toiminnasta, jotka olivat meille uusia asioita.

Retkemme, joka lienee ollut jo 16., oli onnistunut. Siihen omalta osaltaan vaikuttivat suunnittelussakin mukana olleet oppaamme Lehtimäki ja Kiukas asiantuntevine esityksineen bussitaipaleitten aikana. Erinomaista, virolaissyntyistä bussikuljettajaamme Arvo Savea Puntila muisti 50-vuotisjuhlakirjallamme.

Suuri kiitos onnistuneesta retkestämme kuuluu myös Nummellan Matkatoimiston toimitusjohtaja Marjo Halenille, joka hienosti hoiti järjestelyt ja joka saattoi jopa meidät satamassa matkalle jakaen liput jokaiselle.

Lopuksi vielä kiitokset kaikille mukana olleille. Oli jälleen helppo tehtävä johtaa hyvän yhteishengen omaavaa retkeläisjoukkoa.

Espoossa 15.09.2023

Olli Puntila

Kuvat: Esko Tainio, Olli Puntila, Heikki Seppälä
Taitto: Heikki Seppälä

